

Christosophia.

10.

Evankeliumein kertomus Jeesuksen syntymästä, oikein ymmärrettynä, näyttää meille, että hän on ihminen, joka syntyi näkyväiseen maailmaan samalla tavalla kuin muutkin. Hänen vanhempansa olivat erikoisen puhtaita ja pyhään tehtäväänsä valmistuneita henkilöitä ja saattoivat sentähden luoda elävän inhimillisen organismin, jolla ei vertaistakaan ole ollut.

Tämän tosiseikan käsittäminen ei ole vähäpätöinen eikä merkityksetön asia. Se ensinnäkin asettaa Jeesuksen samaan kategoriaan luonnon edessä kuin muunkin ihmiskunnan ja toiseksi se asettaa hänet riviin kaikista lahjakkaimpien ihmisyksilöiden, Buddhan, Zarathustran, Krishnan, Mooseksen, Orfeuksen, Väinämöisen y.m. kanssa ja vaikkapa niistä ensimmäiseksi. Sen johdosta meissä myös herää seuraava tärkeä kysymys:

Koska on pidettävä todistettuna, että ihmiset semmoiset kuin Jeesus, Buddha y. m. ovat syntyneet tavallisten ihmisten tavalla, huolimatta siitä, että legendat puhuvat heidän yliluonnollisesta syntymisestäään, täytyy meidän tiedustella syitä tähän ihmisyksilöiden erilaisuuteen, eritoten noiden hengen sankarein ylevämmyyteen muuhun ihmiskuntaan verraten. Joskin tavallisten ihmisyksilöiden verrattain pienet eroavaisuudet luonteen ja lahjojen puolesta voitaisiin selittää kaikenlaisten »satunnais-ten» syiden aiheuttamiksi, käy tämmöinen selitys mahdottomaksi, kun on kysymys hengen, älyn ja siveellisyyden jättiläisistä. Eihän erotus ole fyysillis-ruumiillista laatua: neron ja hengen sankarit kohoavat muun ihmiskunnan yläpuolelle sielullisten ominaisuuksiensa kautta. Kysymys onkin sentähden sielun alkuperästä. Onko ihmisen sielu perintöä vanhemmilta, s. o. ovatko vanhemmat luoneet sielunkin, vai onko Jumala luonut sielun ihmisen syntyessä vai onko sielu ennestään olemassa?

Jos sielu periytyisi vanhemmistaan, ja näiden esivanhemmista, merkitsisi tämä esim. Jeesuksen suhteen, että hän elävänä inhimillisenä sieluna oli suoranainen tulos Joosefin ja Marian sekä heidän esi-isiensä hengen ominaisuuksista eli toisin sanoen ikäänkuin oman sukunsa kaunein kukka ja hedelmä. Tämä tosin edellyttää, että siinä suvussa oli perintönä kulkenut satumaisen jalostunut veri (maailman alusta saakka?), mutta koska ei ole voitu todistaa, että elämän aikana hankitut ominaisuudet kulkevat perintönä, jää joka tapauksessa Jeesuksen omaksi persoonalliseksi ansioksi, että hän pyrki voimakkaammin ja saavutti enemmän kuin oman sukunsa muut jäsenet. Mistä tämä persoonallinen voima oli häneen tullut? Se asui hänen omassa minässään. Mistä siis hänen minänsä oli kotoisin? Jos vanhemmat sen loivat, eivät he kyenneet lahjoittamaan hänelle enemmän siveellistä voimaa kuin mitä alkuaan piili suvun veressä. Jeesus kuitenkin osoitti, että hän omisti entistä suuremman voiman; kasvatus ja ympäristökö se siis sai ihmeitä aikaan?

Kun tällä tieteellisellä tavalla järkeilemme, käsittelemme huomaamatta ihmistä liian materialistisella tavalla, pidämme häntä miltei koneellisena luonnontuotteena. Jokainen ihminen on kuitenkin elävä yksilö, joka sisimmässään kapinoi, jos selitämme hänen olevan vain monimutkaisen tuloksen tuhansien esivanhempien synnynnäisistä ominaisuuksista. »Minähän itse olen se mikä olen! Jos minulla on mitä perittyjä ominaisuuksia tahansa, on kuitenkin oma minäni ehdottomasti vain minun omani, enkä ole minuutena osa mistään toisesta tasa-arvoisesta minuudesta». Kysymys ihmisen kuolemattomuudesta olisi tosiaan tuulesta temmattu, jos ei hänen yksilöllinen minuutensa olisi muuta kuin sukuminän enemmän tai vähemmän harhanomainen katkelma. Ja kuinka saattaisimme edes hetkeksikään uskoa, ettei Jeesuksella esim. olisi ollut omaa minää, joka rakasti ja uneksi ja ikävöi totuutta?

Kristosofi kyllä myöhemmin ymmärtää, että tuossa »materialistisessa» katsantokannassa piilee totuus, mutta kysymys ihmissielun alkuperästä ei ole siten ratkaistavissa, ennenkuin korkea tieto on saavutettu. Alkutaipaleella on pakko sanoa: ihmissielun salaisuus on muualla.

Sentähden meidän täytyy siirtyä toiseen mahdolliseen ratkaisuun ja kysyä: luoko Jumala ihmiselle minän hänen syntyessään?

Tämä teoria, jonka kristikunta jokseenkin yleisesti lienee omaksunut, tyydyttää epäilemättä paremmin tiedonhaluista järkeämme, kun se on hylännyt materialismin ja älynnyt, että elämässä on toinenkin puoli kuin paljas materia, nim. henki eli tajunta, joka on ainakin yhtä mahtava ja tärkeä, kuin konsanaan aine eli voima. Jos Jumala luo sielun, merkitsee tämä, että ihmisen henkinen olemus, hänen tajullinen taustansa kuuluu omaan maailmaan, joka on ulko- ja yläpuolella aineellista maailmaa ja siitä tavallaan riippumaton. Silloin ihminen todella minuutena on oma itsensä ja saattaa uskoa omaan kuolemattomuuteensa.

Tätä teoriaa vastaan ei ole muodollisesti mitään muistuttamista. Parempaa ei ihminen saata ihmisestä uskoa kuin että hän on Jumalasta, s. o. Elämän Hengestä, alkunsa saanut. Eivätkö jaloimmat ja viisaimmat ihmiset aina ole opettaneet, eikö kaikki mystiikka ja teosofia perustu juuri siihen, että ihmisen hengessä piilee jumalallisia voimia ja kykyjä, joilla on rajattomia kehitysmahdollisuuksia?

Mutta siveelliseltä kannalta voidaan tehdä muistutus tuota luomisteoriaa vastaan siinä muodossa kuin kreatsiaanit sitä esittävät, nim. että Jumala luo sielun joka kerta kun ihminen syntyy maailmaan. Jumalaa näet voidaan silloin syyttää välinpitämättömyydestä, jonkinlaisesta moraalista indifferentismistä. Ihmiskunta on Jumalan puolelta jätetty oman onnensa nojaan: se saa jatkaa sukuaan oman mielensä mukaan, yksin perinnöllisyyden lain sitomana. Jumala ei vähimmässäkään mitassa välitä siitä, minkälaisia ihmisiä syntyy. Oli vanhemmat hyviä tai huonoja, oli he terveitä tai sairaita, puhtaita tai saastaisia, siveellisiä luonteita tai rikosentekijöitä, – aina Jumala on valmis luomaan sielun, kun ihmiset ruumiin antavat. Valta on annettu ihmisten käsiin, Jumala on heidän orjansa. Ja jos vielä tahtoisimme puolustaa Jumalaa sillä, että hän on puolueeton, rakastaa kaikkia yhtäpaljon j. n. e., olisi tämä totta vain vanhempien kannalta. Lasten kannalta katsottuna tämä Jumalan »puolueeton rakkaus» astuu vallan toiseen valoon. Täydellä syyllä saattavat vasta luodut sielut kysyä: »miksikä sinä Jumala, annat toiselle sielulle hyvän ja lahjakkaan ruumiin, toiselle taas huonon ja paheellisen? Miksikä toinen meistä vasta luoduista saa syntyä henkiselle kehitykselle edullisiin olosuhteisiin, toinen taas rikolliseen ympäristöön? Julmahan sinä olet luoja, puolueellinen ja oikullinen – tai sitten kylmä, tunteeton ja välinpitämätön!»

Jumala olisi siis ilman moraalialia, jos hän loisi ihmissielun joka kerta, kun lapsi syntyy maailmaan. Emme näin ollen saata tätäkään näkökantaa tuommoisenaan hyväksyä.

Jällelle jää kolmas ratkaisumahdollisuus. Sen mukaan sielu on ollut olemassa ennen ruumiillista syntymistä maan päälle. Ja mistä sielu on alkunsa saanut? Tietysti Jumalasta. Jumala on luonut sielun, mutta tämä luominen tapahtui maailmankauden alussa, aikojen aamulla, ja kaikki sielut »luotiin» silloin yhtäaikaan. Jumala synnytti ne itsestään. Hänen rakkautensa ne synnytti. Hänen neronsa ne loi *).

Tämä on sielujen *preeksistenssi* eli »olemassaolo ennen syntymistä».

Nyt on kysymys: syntykö sielu vain yhden kerran maailmaan? Onko se olemassa ikuisuuksien ikuisuuksia taivaallisessa kodissaan yhtäkkiä langetakseen kerran maan vetovoiman pauloihin?

Jos niin on, niin tapahtuuko tuo »lankeemus» pakosta vai onko se vapaaehtoinen? Jos se tapahtuu pakosta, kuka silloin määrää sielun kohtalon? Jumala tietysti – ja silloin joudumme takaisin äskeiseen johtopäätökseemme, että Jumala on puolueellinen tai moraalisesti välinpitämätön. Ja vaikka lankeemuksen välttämättömyys piilisi sielun omassa olemuksessa, on kuitenkin Luoja sen siihen istuttanut, ja silloin hän on puolueellinen ja rakkaudeton, kun ei hän jokaiselle sielulle valmista samanlaista »lankeemusta».

Jos taas sielu on vapaa ja vapaaehtoisesti ruumistuu, silloin meidän on ylen vaikea käsittää, mitä järkeä tuommoisessa kerran tapahtuvassa maallisessa elämässä on. Sillä Jumalan kädestä sielut arvatenkin ovat lähteneet samankaltaisina – ainakin yhtä puhtaina, kauniina, jaloina. Miksikä siis toinen valitsisi elämän, täynnä synnin ja pahuuden tuskaa, toinen elämän, joka yksitoikkoisuudessaan

*) Pyydän huomauttaa, että käytän tässä sanaa »sielu» yleisessä merkityksessä; tarkemmin katsoen sillä on milloin toinen, milloin toinen teknillinen merkitys. Ylläolevassa esim. »sielu» vastaa teosofisen kirjallisuuden »monaadia» eli »dshiivaa».

ja jokapäiväisyydessään on väritön ja sisällyksetön, toinen elämän täynnä ponnistusta ja hyödyllistä työtä?

Tietysti tämä oletamus sittenkin on sympaattisin. Siveellisesti saatamme sulattaa, että sielut valitsisivat erilaisia ruumistuksia, kunhan niillä vain olisi vapaus valita. Voihan niillä olla silmämääriä, joita emme järjellämme käsitä. Arvostelu ei ainakaan silloin kohdistu Jumalaan, vaan omaan itseemme.

Mutta järkemme kapinoi. Se soisi niin mielellään, että oikeutta ja järjestystäkin olisi maailmassa. Se ei kaipaa ainoastaan vapautta, se tahtoo myös yhdenvertaisuutta ja veljeyttä.

Sentähden sanookin preeksistenssioppi vanhassa itämaalaisessa muodossaan: sielut eivät synny vain kerran maailmaan, ne syntyvät yhä uudestaan ja uudestaan. Ne käyvät koulua aineellisessa maailmassa. Ne kehittyvät ja kasvavat. Alussa eivät ollenkaan ole itsetietoisia jumalallisista kyvyistään. Vasta pitkän, pitkän evolutionsin perästä sielut oppivat tuntemaan itsensä ja jumalallisen syntyperänsä.

Tämä on reinkarnatsioni- eli jälleensyntymisteoria. Sen valossa Jeesuksenkin sielu on ollut jälleensyntynyt sielu, ja ensi kerran ruumistuessaan sekin oli tietämätön, inhimillinen minä. Mitä mittamattomia aikakausia lienee kulunut, ennenkuin sama sielu syntyi Jeesus Natsarealaisena, – millä väsymättömällä voimalla se lienee ponnistanut pimeydestä valoon, millä hehkuvalle rakkaudella se lienee totuutta etsinyt! Ken on sen pettymyksiä peilannut, ken sen kyyneliä lukanut? Kun se Jeesus Natsarealaisena syntyi, oli se jo voittanut takaisin jumalallisen syntymä- ja sukuoikeutensa.

Jälleensyntyminen on täten avain Jeesus Natsarealaisenkin sielun mysteroon. Saksalainen teologi prof. Harnack sanoo, ettemme koskaan pääse Jeesuksen psykologisen salaisuuden perille; emme koskaan voi käsittää, millä tavalla hän pääsi tietoon siitä, että oli Isän Jumalan ainosyntynyt poika. Prof. Harnack ei ottanut lukuun reinkarnatsiooniteoriaa. Kaikki ihmiset ovat sisimmässään jumalallisia, mutta ainoastaan ne, jotka äärettömästi ovat työskennelleet ja kasvattaneet itseään, ovat kohonneet todelliseen itsetuntoon, ja niistä Jeesus yksin on saavuttanut niin täydellisen epäitsekkyuden, että maailmojen Jumala saattoi asua hänessä täydellisesti. Tietysti reinkarnatsionioppi paljastaa salaisuuden meille vain järjen kannalta. Todellisuudessa emme tiedä muuta kuin mitä itse olemme kokeneet. Niinpä Jeesuksenkin sielun kehityksestä tiedämme juuri sen verran kuin itse olemme sielullisesti ja henkisesti kokeneet, huolimatta siitä, että järkemme saattaa ymmärtää semmoistakin, jota emme vielä ole todellisuudessa kokeneet.

Järkemmekin voi tyytyä siihen yleiskäsitykseen sielujen pitkästä kehityshistoriasta, minkä jälleensyntymisoppi tarjoaa, eikä tarvitse kysellä yksityiskohtaisia tietoja »menneistä ruumistuksista». Ei siis tarvitse vaivata päätään kysymyksellä, kuka Jeesus ennen mahtoi olla – oliko hän Zarathustra, oliko hän Krishna, oliko hän Hermes j. n. e., – semmoiset asiat selvenevät itsestään myöhemmin, jos niiden on määrä selvitä. Uteliaisuus ei ainakaan paina mitään vaa'assa.

Kristosofi, joka kokemuksessa on nähnyt eron Jeesuksen ja Kristuksen välillä, hän iloitsee hengessään, saadessaan väläyksen Jeesuksen menneisyydestä, ymmärtäessään, että Jeesus Natsarealainen oli ihminen, jonka takana oli pitkä elämien sarja, ja joka siis rakastavan sydämensä hehkulla oli tuhansien vuosien kuluessa valmistunut siihen ihmeelliseen elämään Palestiinassa, jossa hän sai tarjota koko personallisen olemuksensa Isän Jumalan käytettäväksi.

Sillä Jeesus Natsarealaisellakin oli henkinen syntymänsä. Niinkuin kristosofi tänä päivänä, niin evankeliumin Jeesus kerran kävi läpi sen ihmeellisen ja ihanan kokemuksen, joka hänestä teki Jumalan pojan. Tämä tapahtui Jordanin kasteessa, silloin kun taivaat aukenivat ja ääni korkeudesta todisti: »sinä olet minun rakas poikani, jonka tänään synnytin». Jeesuksen kokemus oli vain paljon valtavampi kuin kenenkään toisen, koska hänen edellytyksensä olivat niin paljon suurenmoisemmat.

Puu tunnetaan hedelmistään ja uudestisyntynyt ihminen siitä elämästä, joka seuraa henkistä syntymää. Vaikka Jeesus Kristus sanoi, että hänen seuraajansa tulisi tekemään samoja tekoja kuin hän ja vielä suurempia, on hän toistaiseksi saavuttamaton. Jordanista Golgatalle hän oli ihminen ja Jumala, Jumala ja ihminen.

Jumalia on monta, mutta Jumala on yksi. Jeesus Kristus ei ollut ruumistunut Jumala ainoastaan – sitä kaikki olemme, – vaan Jumala ihmisen haahmossa.

Pekka Ervast.

(Ruusu-Risti 1923 Huhtikuu N:o 4, s. 133-140)